

Yena Choi aprilis 2023.

PERSONA GRATA YENA CHOI

Muusikale loodud

**Alustame päris algusest, sinu lapsepõlvest. Kas sa unistasid juba lapse-
na muusikuks saamisest?**

Olen alati armastanud laulda ja klaverit mängida. Ma olen kristlane ja käisin väiksenäna oma sünnilinna Souli kirikukooris. Kui olin seitsmeaastane, kolis meie perekond Souli lähedal asuvasse Incheoni linna, seal laulsin ma lastekooris. Mäletan, et ma nautisin tohutult muusikat ja laulmist, aga ka tantsimist ja klaverimängu. Algul tahtsingi saada pianistik, kuid harjutamine tundus igav. Kui ma aga kuulsin kedagi väga hästi laulmas, kummitas see mul pärast veel kaua peas ega lasknud magada. Sain aru, kui tõsiselt ma laulda armastan! Nii otsustasin seitsmeteistkümnenda aastast minna õppima laulmist.

Sa alustasid oma lauluõpinguid Incheoni Kunstide Koolis (Incheon Arts High School). Kuidas on üles ehitatud muusikakoolide süsteem sinu kodumaal Lõuna-Koreas? Kas igaüks, kes soovib, saab õppida muusikat?

See ei ole nii lihtne nagu Euroopas. Koreas on muusikaõpingud väga populaarsed, kuid kooli sisse saada on keeruline, sest konkurents on tohutult suur, umbes üks sajast soovijast läbib eksamid.

Korealased on maksimalistid – kas kõik või mitte midagi! Nad on ka suured perfektsionistid. Mullegi on see iseloomulik, ma olen enda vastu väga nõudlik ja püüan alati maksimumi saavutada.

Mul oli Incheonis väga hea õpetaja, Myung-Sung Han. Ta oli mulle nagu ema, soe, väga hooliv ja avatud. Paljud vahetavad oma õpetajat kahe või kolme aasta järel, kuid mina õppisin tema juures viis aastat, sest usaldan teda väga. Koreas on kulukas muusikat õppida. Ka minu vanemad soovisid kunagi muusikuteks saada, kuid nende perel ei olnud võimalik muusikahariduse eest tasuda, sest õppemaks on väga kõrge, üks tund maksis toona umbes sada eurot. Me ei suutnud mu õpetajale nii kõrget tasu maksta, kuid tema ei loobunud sellegipoolest tööst minuga, sest pidas mu lauluõpingute jätkamist väga oluliseks. Tema suhtumine avaldas mulle suurt muljet ja just seetõttu ma laulmisega jätkasingi.

Seejärel jätkasid sa Souli Riiklikus Ülikoolis lauluerialal. Mis on sinu arvates kõige olulisem, mida sa sellest koolist kaasa said?

Ülikoolis õppisin oma õpetajalt Hyun-soo Sukilt kahte asja: lauljaks olemist ja sihikindlust.

Ülikooli astudes võrdlesin end paljude seal õppivate andekate, intelligentsete ja säravate lauljatega ning sattusin masendusse, sest leidsin, et minu hääl ei ole sugugi nii kaunis, mõtlesin isegi laulmisest loobuda. Kuid mu õpetaja ütles: „Maailmas on palju inimesi sinust paremate oskuste ja ilusama häälega. Aga sina pead laulma nii, nagu ainult sulle on omane – et kui sind kuulatakse kinnisilmi, siis teatakse, et laulab Yena Choi.” Need sõnad

avaldasid mulle suurt mõju ja tänu sellele suutsin ma oma jõu tagasi saada. Kunstide koolis oli kõige olulisem täpne nooditeksti esitamine ja väljendusrikkusele ei pööratud palju tähelepanu, seetõttu oli ülikoolis selle õppimine keeruline. Õpetaja ütles mulle: „Ära mõtle sellele, miks ei tulnud välja, vaid sellele, kuidas saavutada, et see välja tuleks!“ See oli justkui seesama mõte, aga teistsugusest vaatenurgast. Sealtpa olen ma väga palju erinevate meetodite abil õppinud, kuid ma ei keskendu enam sellele, mis ei tööta. Hyun-soo Suk ei õpetanud mind mitte lihtsalt laulma, vaid andis ka arusaamise professionaalse laulja olemusest.

Õpingute ajal jõudsid sa töötada ka klaverisaatjana, hääleseadjana...

Ma olin kaheksa aastat Incheoni Evanageelse Baptisti Kiriku solist. Ülikooli ajal olin neli aastat Seo-gu poiste- ja tütarlastekoori hääleseadja ning kaks aastat Souli Seosomuni Presbüteri Kiriku solist. Olen andnud ka eratunde laulmises ja tegutsenud klaverisaatjana. Klaver oli mu valikaine ülikoolis, naudin ka praegu klaverimängu väga.

Muidugi on huvitav teada, kuidas sa Eestisse sattusid.

Kui ma töötasin lastekooris hääleseadjana, osalesime ühel rahvusvahelisel konkursil Lätis. Tegime siis ka väikese põike Tartusse, kus meie giidiks oli koorijuhtimise tudeng Ui-young Park. Tema soovitas mul Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiasse õppima tulla. Siis oli suvi, ilm oli suurepärane ja ma ei kujutanud Eesti talve ette... 2018. aastal otsustasin tulla Eestisse. Ma lõpetasin siin EMTA magistriõppe Nadia Kuremi juures 2020. aastal.

Kui sa võrdled õppimist Eestis ja Lõuna-Koreas, siis milliseid peamisi erinevusi sa välja tooksid?

Kõige suurem erinevus on see, et korealastel on väga range suhtumine õppimisse. Kui näiteks õpilane ei jõua tunniks ette valmistada, siis ei ole tal tundi asja, ka vigu ei aktsepteerita. Olen enda puhul ka Eestis säilitanud sama suhtumise. Näiteks kui Nadia andis mulle kodutööks õppida neli laulu, siis olid need mul järgmiseks korraks kõik selged. Ta oli väga üllatunud, et kuidas ma seda suutsin, vaid kolme päevaga! Selline suhtumine on korealastele ja sealsele haridussüsteemile iseloomulik.

Sa töötad väga palju ja intensiivselt, aga hääl on ju õrn instrument. Kuidas see vastu peab?

Lisaks kooriproovile, mis kestab kolm ja pool tundi, harjutan ma ise iga päev veel kolm tundi. Kodus õpin veel partituure ilma hääleta, muusikat ei kuula ja olen vaikuses. Kui on tulemas olulised esinemised, süüan ma väga mahedat toitu ja väldin äärmuslikke maitseid, et ei oleks liiga soolane või magus, kuigi mulle vürtsikad road väga maitsevad. Kohvi ma samuti iga päev ei joo ja muidugi tuleb piisavalt magada.

Uue teose õppimist alustades ei kuula ma alguses teiste tõlgendusi. Püüan võtta muusikat sellisena, nagu helilooja on selle loonud, ja seda ise tunnetada. Mängin uue loo kõigepealt klaveril läbi, laulan, tutvun sisuga ja analüüsin teksti. Kui see lugu on saanud juba osaks minust, siis kuulan mõnikord ka teiste esitusi. Selline tööprotsess võtab rohkem aega, aga see on mulle kui muusikule oluline, sest nii tunnen end iseendana.

Yena Choi aprillis 2023.
Harri Rospu fotod

Kuidas sa jõuadsid Eesti Filharmoonia Kammerkoori juurde ja kuidas tunded end koori kiires töörütmis?

Magistriõpingute ajal soovitas Nadia mind Tõnu Kaljustele. Minu esimene kontsert solistina oli 2019. aastal, laulsime Beethoveni Missat C-duur. Kuna see mul õnnestus, siis jäime Tõnuga siset hoidma. 2020. aastal kutsuti mind EFK konkursile, muidugi olin ma huvitatud maailmatasemel kooris laulmisest. Pabistasin väga, kuid juba samal päeva pakuti mulle lepingut.

Inimesed on olnud siin minu vastu väga head. Ma tunnen, et saan end Eestis palju vabamalt väljendada kui Koreas, sest seal on palju rangem kord

ja pingelisem elu ning iga vea pärast tunnen suurt süüd. Aga siin peetakse viga lihtsalt veaks ja seda aktsepteeritakse. Olen väga tänulik, et saan laulda ilusat muusikat Eesti Filharmoonia Kammerkooris ilusate inimeste keskel, see teeb mind vabaks.

Esitad solistina erinevat repertuaari vanamuusikast kuni nüüdismuusikani, sh Beethovenit, Bachi, Mozartit, Vivier'd, Monteverdit, Pärti. Milline muusikastiil sulle endale kõige südamelähedasem on? Või millist heliloojat pead oma hingesugulaseks?

Arvan, et mu hääl sobib Mozartile, aga ma naudin väga ka barokkmuusikat.

Sel hetkel, kui orkester alustas Bachi „Magnificati”, tundus mulle, et olen elus ja tajun seda muusikat iga rakuga. Hea on tegelda ka nüüdismuusikaga, et olla kursis uute suundadega, kuid see on mulle üsna suur väljakutse. Beethovenit on raske laulda, sest see jääb kusagile klassitsismi ja romantismi vahepeale. Küsin endalt alati, kuidas ta partituurist aru saada. Kui olen selle lõpuks omandanud, siis tunnen, et pingutus oli seda väärt.

Koreas oli mul tegelikult võimalik õppida ainult ooperilauljaks. Eestis saan ma laulda ka Bachi või Monteverdit, siin on repertuaar mitmekesisem. Varem mind barokkmuusika ei vaimustanud, sest võrreldes ooperiga tundus see liiga rahulik. Aga kui ma kuulsin oma Souli ülikooli õpetajat Hyeon-soo Suki seda esitamas – muide, ta oli õppinud Saksamaal –, oli mulle täiesti uskumatu avastus, kui ilus see muusika on. Sellest peale sai minust barokkmuusika fänn.

See on hea näide sellest, kui suurt rolli mängib interpretatsioon. Praegu eelistad sa vanamuusikat ja barokki, aga kas tulevikus kujutaksid end ette ka ooperilaval?

Koreas imetlesin ma väga sealset maailmakuulsat ooperilauljat Sumi Jod. Ma laulsin Koreas ka ise paar ooperirolli, näiteks Gherardinot Puccini „Gianni Schicchi”, poisi osa Mozarti „Võlulöödis”. Ooperižanr on imeline ja rikkalik maailm, aga praegu naudin ma kammermuusikat. Minu meelest ei pea ilmtingimata ooperilavale pürgima, seal on nii palju häid lauljaid ja ma ei soovi konkureerida rollide pärast. Vanamuusika sobib mu häälele, ooper võib olla aga väga kurnav. Mulle küll meeldib tööprotsess ooperis, kuid

praegu ei ole see minu jaoks, võib-olla kunagi hiljem...

Kui sul tuleb ühe perioodi jooksul paljudes erinevates stiilides laulda, kas on keeruline ühelt stiililt teisele ümber lülituda?

Monteverdit või Vivier’ d lauldes tajun, et need on kaks erinevat maailma. Mõnes mõttes on aga kõik üks muusika, mille laulmisel tuleb kasutada teatud baasoskusi, püüda aru saada teosest, selle sõnumist ja anda edasi põhiline, mida sellega tahetakse öelda. Sama kehtib kõigi teoste puhul.

Kaia Urb ütles kunagi, et tema jaoks on raskem laulda mõned soolofraasid kooriridades, kui esineda solistina kontserdil. Kuidas tunnetad sina seda rollivahetust, koorilauljast solistik ja tagasi?

Pean tajuma tasakaalu, seda, kas olen koorilaulja või solist. Keeruline on end kiiresti ühest rollist teise lülitada, aga eks see sõltu suhtumisest ja mõtlemisest. Kui ma laulan suurvormis solistipartiid, siis tunnen end vabalt, aga kui laulan kooriteoses mõnd fraasi solistina, siis püüan mitte rikkuda muusika üldist kulgemist ja värvi – pean end ikka kooriliikmeks ja püüan mitte liiga esile tulla.

Hiljuti esinesid sa Roomas solistina Arvo Pärdi ja Robert Wilsoni „Aadama passioonis”. Milline on sinu suhe Arvo Pärdi loominguga?

Esimest korda Arvo Pärdi muusikat kuuldes tundsin hinges suurt lohutust. See on nagu äärmuslik emotsioon, mis öitseb vaoshoitult. Sügavaima emotsiooni tekitab Pärdi muusikas selle lihtne harmoonia. Mida rohkem ma sellesse süvenen, seda põhjalikumalt

seda tunnetan. See tunne võib olla väga erinev, kui võrrelda esmakordset kohtumist muusikaga proovis või seda kontsertidel üha uuesti esitades. Kuigi Pärdi muusika tundub lihtne, peavad muusikud seda täielikult mõistma ja tunnetama, et aru saada selle tõelisest sügavusest. Ma arvan, et Pärdi muusikat ei saa esitada lihtsalt seda jälgendades, ilma teosest aru saamata.

Kui EFK esitas mõned aastad tagasi Pärdi loomingut Souli Kunstikeskuses, mainis kontserdikorraldaja, et tema muusika ei ole Koreas eriti tuntud. Saal ei olnud tookord ka päris välja müüdud, kuid publik üllatas tohutult suure tähelepanu ja kontsentratsiooniga – kõik oleksid justkui hinge kinni hoidnud...

Koreas on koorimuusika Ameerika mõjudega ja Euroopa muusikat ei ole seal palju tutvustatud. Seal püütakse publikule meeldida, lisatakse ka sobiv koreograafia, et oleks meeldiv nii silmale kui kõrvale. Korea dirigendid on õppinud pigem Ameerikas kui Euroopas, ilmselt sealt on need mõjud tulnud. Viimasel ajal on dirigendid suundunud ka Euroopasse õppima ja ma arvan, et varsti on aeg armuda Euroopa heliloojate loomingusse.

Eesti muusika ei ole korealastele tuttav, kuigi ma usun, et need sarnase okupatsioonijalooga riigid võivad leida ühise keele muusika kaudu. Mina isiklikult soovin tutvustada Koreas rohkem eesti muusikat ja eriti Pärdi loomingut. Kui oleksin koorijuht, viiksin Koreasse kindlasti koorimuusikat, sest sellest ollakse seal väga huvitatud: igas piirkonnas tegutseb oma professionaalne koor ja lastekoor, igal kirikul on oma koor ja lisaks tegutseb ka palju amatööркоore. Samuti tehakse pal-

ju kooriteemalisi TV- ja raadiosaateid, sümposioone ja konkursse.

Sa paistad alati rahuliku ja helgena, samas on sul väga palju tööd. Kas tunned mõnikord ka stressi või ärevust ja kuidas sa end siis maandad?

Ma ei saa ennast kuidagi rahustada. Näiteks ühel perioodil, kui valmis-tasin ette Vivier' teost ja Monteverdi Ariadne partiid, ei saanud ma öösel üldse magada, sest pinge oli nii suur. Mõlemad teosed olid väga erilised, Ariadne roll pidi ka peaaegu peas olema, et ma saaksin liikuda ja näidelda. See ettevalmistusprotsess oli raske, aga kammerkoori lauljad julgustasid mind. Nad saadavad mulle iga kontserdi järel sõnumeid ja komplimente, mis annab palju jõudu ja tuge. Mõtlen siis, et see ei olnud häving, vaid hea võimalus. Olen neile väga tänulik, sest tänusõnad tähendavad mulle ääretult palju.

Kristlasena usun ma jumalat ja ma kuulun korealastest kristlaste kogukonda. Kui ma saan nendega kokku või käin jumalateenistusel, saan nendega kõigest rääkida ja nad palvetavad minu eest. See annab mulle jõudu ja eneseusku.

Millest sa Eestis olles kõige rohkem puudust tunned?

Eelkõige igatsen oma pere ja korea toidu järele, eriti kui tunnen end haiglaselise või üksikuna. Siin ei ole korea toidu poode ja seda tellida on keeruline, kuid ma olen sellega juba üsna harjunud.

Rääkisime kord Laura Štomaga [EFK laulja – A. I.] koduigatsusest. Tema on pärit Lätist, mis ei ole Eestist kaugel, kuid ikkagi on ka temal mõnikord raske. Ta igatseb oma sõpru, kellega ei saa pidevalt sidet hoida.

Tookord ma päriselt ei mõistnud teda, kuid nüüd, kui üha rohkem mu Korea sõpru abielluvad, loovad pere ja saavad lapse, saan ma aru, mida ta mõtles. Eestis ei ela ka palju korealasi, kõigest kolmekümne inimese ringis. Keelega ei ole mul suuri probleeme olnud, kuna ma suhtlen inglise keeles ja siin räägitakse seda hästi.

Kas sa mõtled mõnikord ka tulevikule? Planeerid sa seda või kuidas sa üldse seda ette kujutad?

Keegi ei tea, mida tulevik toob. Ma ei tea ka seda, mis toimub aasta pärast; ma keskendun olevikule. Ma teen palju tööd ja tegelen muusikaga, mis on kõige olulisem. Mul ei ole plaane ja ma ei unista. Mulle meeldiks laulda seal, kus mind vajatakse. Tahaksin olla muusik, kes pakub lohutust neile, kes seda vajavad, rõõmu neile, kes seda ootavad, ja lootust neile, kes seda igatsevad. Ma soovin seda enne iga proovi ja kontserti. Tahan anda endast parima selles elus, mis on mulle antud.

Agas millise repertuaari esitamisest sa unistad? Tavaliselt pakub võimalusi dirigent, aga kui sa saaksid ise valida, mida sa siis esitaksid?

Esitasime koos ansambliga Floridante Couperini tsükli „Pimeduse tunnid“. See oli imeline kogemus, koos ajastupillidega; sellist ansamblimuusikat teeksin ma kindlasti veel. Samuti laulaksin uuesti Saint-Saënsi „Jõuluoraatooriumi“ – tegime seda koos Tõnu Kaljustega. Ma arvan, et ma ise olen lihtsalt üks muusik paljudest, ja olen väga tänulik võimaluse eest Eestis muusikat teha.

Kui ma kuulen sinu esituses mõnda teost, olgu see siis Monteverdi,

Mozart või Vivier, tunnen, et oled andnud sellele muusikale kogu oma hinge. See muudab iga teose eriliseks ja lummavaks, teeb selle arusaadavaks.

See ongi eesmärk – anda muusika kaudu edasi mõtet, lisades sellesse pisut ka ennast. Minu meelest ei ole laulja artist, vaid jutustaja, kes tõlgib muusikat nagu keelt ja vahendab helilooja sõnumit.

Lõpetan loo Tõnu Kaljuste hinnanguga:

Ma kuulsin Yenat esimest korda laulmas, kui ma EMTAs õppejõuna töötasin. Vaimustusin ja kutsusin ta solistiksi Beethoveni Missa C-duur ettekandele, mida esitasime koos Tallinna Kammerorkestri ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kooriga. Nii see algas. Kui EFK kutsus mind tagasi peadirigendiks, palusin Esper Linnamäel teha Yenale ettepanek tulla EFK solistiksi.

Ta ei ole ainult nii-öelda viieline õpilane, kes valmistab oma partii eeskujulikult ette ja esitab selle veatult; temas on veel see miski, mis hoiab muusika hingestatuna ja emotsioonid ehedad. Laulgu ta koorirühmas või soolot.

See viimane tähelepanek – et ta rühmas lauldes ei kaota energiat ega kvaliteeti – räägib nii mõndagi ka tema kui inimese kohta. Olen õnnelik selle koostöö üle.

Vestelnud ANNELI IVASTE